

قصه نامهربانی‌ها به یار مهربان، از زبان آذری‌ها/ یار مهربان، غریب آشنا برای بچه‌های آذربایجانی

امسال بیست و پنجمین دوره هفته کتاب با شعار «آینده روشن با خانواده کتابخوان» با اجرای ویژه برنامه‌های مختلفی با تمرکز بر فعالیتهای کتابخوانی در میان دانش‌آموزان و خانواده‌ها از سوی نهادها و مراکز فرهنگی هنری در سراسر کشور و در راس آنها خطه آذربایجان شده است.

امسال بیست و پنجمین دوره هفته کتاب با شعار «آینده روشن با خانواده کتابخوان» با اجرای ویژه برنامه‌های مختلفی با تمرکز بر فعالیتهای کتابخوانی در میان دانش‌آموزان و خانواده‌ها از سوی نهادها و مراکز فرهنگی هنری در سراسر کشور و در راس آنها خطه آذربایجان شده است.

به گزارش خبرگزاری فارس از تبریز، براساس آخرین اطلاعات موجود، تعداد کتابخانه‌های عمومی استان در طول سال‌های 1392-1395 سالانه به طور متوسط، دوره رشد بیش از دو درصدی داشته و از 131 باب در سال 1390 به 140 باب در سال 1394 رسیده است.

در طی سال‌های 1394-1390 هم زیربنای کتابخانه‌های عمومی استان 81 درصد افزایش داشته و از 78 هزار و 228 مترمربع در سال 1392 به بیش از 79 هزار و 500 مترمربع در سال 1394 رسیده است همچنین سرانه فضای کتابخانه‌های عمومی به 2 هزار و 74 مترمربع در سال 1394 رسیده است.

تعداد کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های آذربایجان شرقی نیز از 2 هزار و 237 هزار نسخه در سال 1392 با چهار درصد نرخ رشد به 2 هزار و 508 هزار نسخه در سال 1395 رسیده است.

سایه روشن کتاب نخواندن آذربایجانی‌ها

بنابراین، به نظر می‌آید با توجه به آمارهای موجود در سال اخیر روند ارتقای شاخص‌های مطالعه کتاب در استان آذربایجان شرقی وضعیت بهتری داشته اما با این وجود چرا سرانه مطالعه شهروندان این خطه سال به سال به شدت افت می‌کند.

در حقیقت، آمار و ارقام‌های مختلفی در سالیان گذشته نسبت به سرانه مطالعه در کشور و به ویژه استان‌ها ارائه شده، از ۷۹ دقیقه تا ۱۵ دقیقه است.

طبق آمارهای موجود سال گذشته و اعلام مسئولان متولی در این زمینه، سرانه مطالعه کتاب در آذربایجان شرقی کمتر از نیم ساعت و به عبارت دیگر در حدود ۱۵ دقیقه و ۲۳ ثانیه است در حالی که میانگین کل کشور، ۲۹ دقیقه و ۱۵ ثانیه است.

کوتاه سخن آنکه هفته کتاب بهانه و فرصت خوبی برای کنکاش اینکه چرا ملت ایران و در راس آنها آذربایجانی‌ها کتاب نمی‌خوانند؟! در ادامه با توجه به شعار هفته کتاب سال و جاری که تحت عنوان «آینده روشن با خانواده کتابخوان» انتخاب شده، در گزارش میدانی تحلیل و گفت‌وگو با تنی از شهروندان خطه آذربایجان و در این میان مصاحبه با دانش‌آموزان و خانواده‌های شهرهای تبریز، سهند و اسکو به کم و کیف مطالعه کتاب و سرانه مطالعه در آذربایجان می‌پردازیم که سرزمین آذربایجان، روزی روزگاری نه و چندین دور یعنی حدود ۷۰۰ سال پیش به خاطر نقش و جایگاه بزرگ‌ترین و ارزشمندترین مجموعه فرهنگی و آموزشی جهان اسلام یعنی ربع رشیدی، پرچمدار مهد تمدن، فرهنگ، علم و دانش بشری در جهان بوده است.

قصه نامهربانی‌ها به یار مهربان، از زبان آذری‌ها

علی محمدی، دانش‌آموز شهر جدید سهند در این باره در گفت‌وگو با فارس می‌گوید: ما ایرانی‌ها عادت کرده‌ایم که در برخی مناسبت‌ها و مراسم به فکر موضوع خاصی باشیم. در هفته کتاب هم رسانه‌ها، مسئولان، متولیان، دستگاه‌ها و نهادهای ذی‌ربط با بسیج تمام امکانات و برگزاری برخی برنامه‌ها می‌خواهند شهروندان و به ویژه دانش‌آموزان، کودکان، نوجوان و جوانان را

در طول یک روز و یا یک هفته کتابخوان کنند.

این دانش‌آموز اضافه می‌کند: در این عصر شبکه‌های مجازی و ماهواره که اکثراً قشر فعال جامعه نیز به نوعی با آن درگیر هستند، با برگزاری مراسم و برنامه‌های مقطعی در طول ایام کوتاه مدت نمی‌توان در حوزه کتاب و کتابخوانی به سرانجامی رسید و باید متولیان و نهادهای فرهنگی این عرصه فکر اساسی داشته باشند.

سوء تغذیه یار مهربان در شهر اولین‌ها

علی جعفری، پدر دو دانش‌آموز شهرستان اسکو نیز در این باره در گفت‌وگو با گزارشگر فارس مشکل نخواندن کتاب بین خانواده‌ها را نداشتن وقت، خستگی، حال و حوصله نداشتن، گرانی کتاب، نداشتن فرهنگ مطالعه، لذت‌بخش نبودن محتوای کتاب‌ها، سرگرمی زیاد افراد خانواده‌ها با شبکه‌های مجازی و اینترنت بیان می‌کند و می‌افزاید: افراد خانواده را باید با مشوق‌های مختلف تشویق به مطالعه کرد و این کار را نیز با طرق گوناگون می‌توان لذت‌بخش کرد.

وی اضافه می‌کند: این روزها دانشجویان و بچه‌های مدرسه‌ها به زور کتاب‌های درسی خود را مطالعه می‌کنند، چه برسد که کتاب‌های غیردرسی را مطالعه کنند.

محمد علیزاده، یکی دیگر از خانواده‌های ساکن در شهر تبریز نیز در گفت‌وگو با خبرنگار فارس در خصوص اینکه چرا آذربایجانی‌ها و شهروندان شهر تبریز این روزها کمتر کتاب می‌خوانند، معتقد است: برای تشویق و ایجاد شوق و رغبت نسبت به کتاب و مطالعه در بین دانش‌آموزان، نوجوانان و جوانان باید در مدارس و آموزش‌های لازم داده شود که متأسفانه به نظر می‌رسد، معلمان و دبیران مدارس در این راستا کمتر به رسالت خویش عمل می‌کنند، نمونه بارز این امر اجبار کردن دانش‌آموزان به خرید تبلت است و از این طریق می‌خواهند به آنها مطلب یاد بدهند.

یار مهربان را در شهر اولین‌ها دریابید

مریم نظری، دانش‌آموز یکی از مدارس شهر تبریز نیز در گفت‌وگو با فارس در باره اینکه در روز به غیر از کتاب‌های درسی، چقدر کتب غیردرسی مطالعه می‌کند، می‌گوید: در خانه ما و حتی هزاران خانه‌های ایرانی که جز تلویزیون و گوشی و تبلت چیز دیگری لذت‌بخش نیست و کتابخانه و کتابخوان‌ها هم در خانه وجود ندارد و حتی در مدرسه و کتابخانه‌های ما و کتابخانه‌ها بیشتر شبیه به بازی و یک‌انباری خاک گرفته است، چه توقعی از می‌توان داشت و زمانی اندکی را برای مطالعه گذاشت.

این شهروند تبریزی می‌افزاید: کمبود درآمدهای اکثر خانواده‌ها و فقر بزرگ‌ترین مشکل سر راه این بخش است و وقتی که خانواده‌ها نیازی در این راستا نمی‌بینند، کمتر هم هزینه می‌کنند و راه‌حل ممکن اینکه با آگاه‌سازی افراد و ترویج فرهنگ مطالعه و ایجاد زیرساخت‌های لازم از سوی دولت و به ویژه خود خانواده‌ها می‌توان به جایگاه آن پی برد.

چرا دانش‌آموزان آذربایجانی کتاب نمی‌خوانند؟

رضا حسین‌پور، دانش‌آموز دوره دبستان یکی دیگر از مدارس شهر تبریز هم در گفت‌وگو با گزارشگر فارس می‌گوید: دوست دارم کتاب‌های زیادی را مطالعه کنم اما خانواده‌ام به زحمت کتاب‌های درسی مرا تهیه می‌کنند.

وی در ادامه با بیان اینکه در برخی مواقع برخی کتاب‌های غیردرسی که خوب باشد، از کتابخانه مدرسه به امانت گرفته و مطالعه می‌کند، می‌افزاید: بیشتر کتاب‌های مدرسه کهنه هستند و دانش‌آموزان کمتر علاقمند هستند که این جور کتاب‌ها را مطالعه کنند و من خودم دوست دارم کتاب‌های غیردرسی که در قالب داستان و علمی همراه با تصویر باشد، مطالعه کنم و در سال نیز کمتر از 10 عنوان کتاب در این خصوص مطالعه می‌کنم.

هر کتابی یار مهربان نیست

فاطمه احمدی، مادر یک دانشجو دانش‌آموزته دانشگاه‌های شهر تبریز نیز در گفت‌وگو با فارس با بیان اینکه در خانواده‌ها نباید به فرزندان خویش هر کتابی را بدهند، مطالعه کند، می‌افزاید: در گذشته به فرزندان توصیه می‌کردند که قرآن، کتاب‌های گلستان سعدی و حافظ را بخوانند اما در این ایام این برنامه‌ها، فرصت‌ها و آیین‌ها از یاد رفته و به فراموشی سپرده شده است چرا که کمتر می‌توان دانش‌آموز و دانشجو و حتی والدین را پیدا کرد که این جور کتاب‌ها را مطالعه کنند، برای اینکه تلویزیون، اینترنت، تلگرام و بازی‌های کامپیوتری و گوشی این فرصت‌ها را از بچه‌ها و بسیاری از خانواده‌ها گرفته است.

وی می‌گوید: اگر کتابی محتوای خوب داشته باشد حتماً آن کتاب، خواهان زیادی خواهد داشت که به نظر می‌رسد این روزها کمتر کتاب با تیراژ بالا به چاپ برسد و مردم برای خرید و خواندن آن کتاب لحظه شماری کنند.

یار مهربان، غریب آشنا برای بچه‌های آذربایجانی

با این حال، براساس دیدگاه‌ها و نقطه‌نظرات و به خصوص در گزارش میدانی که با شهروندان آذری‌زبان داشتیم، به این نتیجه می‌رسیم که این روزها و سال‌های اخیر، نسل امروز و دیروز خیلی با یار مهربان فاصله گرفته‌اند.

در هر صورت افزون بر آنچه گفته شد، عدم درک درست خانواده از کتابخوانی، ضعف عملکرد آموزش و پرورش، گسترش فضای مجازی، انتشار کتاب‌های بی‌محتوا، رشد رمان‌های حاوی مطالب زرد و فاقد ارزش ادبی، اوضاع مالی و معیشتی بد خانواده‌ها، گران بودن کتاب، تجهیز نکردن اماکن عمومی به کتاب و عدم سیاست‌های تشویقی درست، عدم امنیت ناشر و مؤلف و ... از جمله علل کم‌زنجاری اقبال مخاطبان کودک، جوان و نوجوان و حتی خانواده‌ها به سمت کتاب و فاصله گرفتن نسل جدید از فرهنگ کتابخوانی است.

در فرجام سخن باید گفت که با توجه به آمارهای موجود و به ویژه دیدگاه و نظرات شهروندان آذربایجان شرقی به نظر می‌آید، با وجود برگزاری و برپایی این همه برنامه در هفته کتاب و به ویژه برپایی نمایشگاه بین‌المللی کتاب در شهر اولین‌ها، متأسفانه حال عمومی سرانه مطالعه در استان آذربایجان شرقی و به ویژه در شهر تبریز، نباید خیلی خوب باشد. هر چند بخواهیم با آمارهای بزک کرده و برپایی نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب در شهر تبریز در مقایسه با سایر شهرستان‌ها دلمان را چند صباحی خوش کنیم.

* گزارش از: موسی کاظم زاده